

Rotary's store Skole-projekt i Nepal

af Kurt Lomborg

I foråret 2004 havde vi fem elever i vores afgangsklasse i Skolen i Chhimbu. Den ene dumpede og måtte gå om, men 4 bestod og var dermed færdige med vores Primary School. Vi har længe været klar over, at der var et problem, men nu blev det tydeligt. Hvor skulle de gå hen for at fortsætte deres skolegang. Nærmeste skole ligger 1½ time fra Chhimbu, men de underviser kun op til 7. klasse, så her kan de ikke engang få en Mellemskole-eksamen. Næste skole er 2 timer borte og har helt op til Realskole niveau, så den er sådan set i orden, bortset fra at den har et dårligt ry, og at hovedparten af eleverne og lærerne er højkastede og mobber børn af lavkast.

En hel dagsmarch borte på den anden side af det høje Lamjura Pass ligger Junbesi. En dejlig lille bygd i en meget dejlig og frugtbar dal, beboet af gode mennesker. Her ligger også en Realskole. Og så har skolen oven i købet et Kollegium, hvor elever fra det fjernere opland kan bo. Men skolen har to væsentlige problemer. Det ene er, at den ligger inde midt i bygden på en alt for trang plads, uden muligheder for udvikling. Alt for tæt på bygdens mange tilbud for både lærere og elever, som har det med at skulke og gå på druk. Det andet er, at Kollegiet ligger 20 minutter udenfor bygden på en øde mark. Der er alt for stille. Selv om der er en opsynsmand ansat, så føler de 10-12 årige sig utrygge og alene. Og så skal de selv lave mad, og det har de knap lært endnu.

Men ellers har Junbesi et ret stort opland med mange underskoler, som kan fungere som fødeskoler, hvis Kollegiet kan gøres mere attraktivt. Også udenfor det egentlige opland har mange Underskole-elever svært ved at finde en ordentlig Realskole, så skolens opland kan reelt set blive meget stort. Der går i øjeblikket 150 elever i 6. til 10. klasse i Junbesi, og heraf bor kun 13 i Kollegiet, hvor der ellers er plads til 70.

Kollegiegrunden er meget stor og meget skønt beliggende på en sydvestvendt skråning. Som en stor lysning midt i en skov af store grantræer og med en dejlig udsigt ud over det omgivende landskab. Ren idyl. Der har før været tænkt store tanker om den grund, for ud over de tre kollegiebygninger, er der for seks år siden blevet bygget noget for bjerglandet Nepal så sjældent, som en pænt stor fodboldbane. Og der er etableret en 1 KW vandkraft generator. Men der er plads til meget mere.

Der er masser af plads til at flytte Realskolen hertil fra Junbesi. Lade Underskolen forblive i bygden og endda fylde de rømmede lokaler med andre aktiviteter, såsom voksenundervisning og værksteder. Men ude på grunden kan bygges nogle fine rummelige bygninger til Realskolen. Og måske endda en ekstra bygning, hvis vi en dag skulle få mulighed for at opgradere skolen til High School. Og selvfølgelig en bygning til bibliotek og computer-undervisning.

Hermed er Junbesi Skole blevet mere attraktiv, men der er stadig et problem, og det er et generelt problem i Nepal. Undervisningen er baseret på teoretiske færdigheder; men det er et mindretal af eleverne ude på landet, der vil få fuld gavn af al den teori. Praktiske færdigheder vil være langt mere gavnlige for deres fremtidige muligheder og udvikling af samfundet. Derfor bør der også bygges mindst to bygninger til Teknisk Skole. Ikke diplom-uddannelse men blot til grundlæggende indsigt og praktisk træning i landbrug, skovbrug, håndværk, elektricitet og hvad der ellers måtte komme op i lokalområdet. Nedenfor fodboldbanen er der masser af plads til at bygge drivhuse og indrette køkkenhaver til grønsagsdyrkning for de tekniske studerende. Se nu blev skolen pludselig enormt attraktiv.

Så attraktiv, at vi også bliver nødt til at gøre noget ved Kollegiet, for nu vil de unge strømme til fra langt ud over de nære omgivelser. Det ene af de tre kollegiehuse er en fælles sovesal for 30-40, hvilket nok ikke er særligt attraktivt i længden. Måske for kortvarige ophold for et fodboldhold eller for folk, som følger et teknisk kursus i en periode, men næppe for langtids skolebørn af begge køn. Så måske skal der bygges endnu en kollegiebygning. Med alle disse fastboende vil individuel madlavning være noget bøvl. Derfor bør der også etableres et stort fælleskøkken med kantine og en stor fælles spisesal, som også kan bruges til fællesmøder.

De fleste af skolens lærere har deres egentlige hjem flere dagsmarcher borte, men bor til leje inde i bygden. Hvis vi bygger en stribe lærerboliger kan de leje sig ind på selve skolegrunden og dermed være med til at skabe et mere aktivt miljø omkring skolen. Måske skal nogle af boligerne være så store at deres familie også kan flytte ind. Skolens pedel og madmor skal selvfølgelig også bo på skolen. Der skal også bygges gæsteboliger til eksperter, som kommer udefra for at undervise i den tekniske skole. Og selvfølgelig en bygning til kontor og lærerværelse.

Toilet og bade-vaske-forhold skal være i orden. Det er ellers ikke noget man bruger mange tanker på i Nepal, så det bliver en af læreprocesserne i skolen. Derfor skal det selvfølgelig være kompostlatriner med fraseparering af urin, så drivhuse og haver kan få en masse gødning. Der skal jo produceres en masse billige fødevarer til fælleskøkkenet. Det øvrige spildevand skal behandles i rodezaneanlæg før det ledes ud i floden.

En meget væsentlig ting, og nok det første der skal bygges, er grundens infrastruktur. Der skal være en masse terrassemure, trapper, brolægning og dræn på den 25 grader skrånende grund. Og en masse rummelige kanaler til afledning af den voldsomme monsunregn i sommerperioden. Og mindre kanaler til fremføring af el-ledninger og vandrør. Der skal også være små og større torve, hvor de mange mennesker kan samles i grupper, og små indelukker og anlæg hvor de kan søge lidt fred og ro.

Men en ting er at bygge, noget andet er at sikre, at det kan fungere og drives rentabelt ikke bare i en periode men i lang tid fremover; helst altid. Det er et stort problem i et fattigt land som Nepal. Der vil blive offentlig støtte til Realskolen til lærerlønninger og en lille smule mere. Næsten nok. Men Teknisk Skole og Kollegium-fælleskøkken skal drives ved brugerbetaling. Men nepalesere er generelt for fattige til, at alle udgifter kan dækkes ad den vej. Specielt hvis skolen skal være en mulighed for alle og ikke kun de mere velstillede. Nogle kan levere varer til fælleskøkkenet i stedet for penge, enten hjemmefra eller ved at passe køkkenhaverne. Nogle kan arbejde med rengøring og vedligeholdelse. Andre kan vi måske skaffe scholarship til fra danske donorer, enten som generel støtte eller som målrettet støtte til en konkret elev. Da skolen rækker langt ud i det omgivende samfund, især i kraft af den tekniske skole, må det også være oplagt at søge støtte hos Danida. I hvert fald i de første 5-10 år skal skolens drift støttes og følges nøje, så den får vist sin bæreevne og det omgivende samfund forstår, hvor uundværlig den er. Så kan vi jo håbe, at egnens forældre vil investere, hvad det koster at uddanne deres barn på netop denne skole. Og at de unge, som vi sender ud i samfundet med en større ballast og større evne til indtjening, vil forstå, at de skal betale skat, og at en god del af den skal gå til skoledrift.

Ja, det er et meget stort projekt, som vil tage flere år at gennemføre. Og det bliver også lidt dyrt. For at skaffe økonomi og kapaciteter til processen, er det vor plan i Skivehus Rotary Klub, at samarbejde med så mange som muligt af de 48 klubber i det Nordjyske Distrikt 1440. I Nepal har vi

allerede fået tilsagn fra 8 klubber om at de gerne vil være med, og endnu flere venter bare på en henvendelse. Et stort internationalt samarbejde. Om vi selv tror på, at vi kan gennemføre opgaven? Ja, vi har efterhånden en så solid viden og erfaring med at arbejde i Nepal, at vi kender en del til priser og vilkår, og en god del af de faldgrubber som kunne tænkes at vise sig. Og vi har efterhånden et så stort netværk af kontakter og gode medarbejdere både centralt og lokalt i projektområdet. Så vi er ikke i tvivl om, at det kan lade sig gøre, hvis vi også kan få tilstrækkelig opbakning her i Danmark. Det er under alle omstændigheder projekter som dette, der gør det sjovt at være med i det kæmpe internationale netværk med en social bevidsthed, som Rotary er. Hvad der kan gøres, det bør gøres, hvis det tjener et utvivlsomt godt formål til gavn for andre. Og det gør projektet Junbesi (Higher) Secondary Technical School.